

Nr 165

Av herr **Lindblad**, om *avskaffande av inkomstprövningen för erhållande av änkepension i vissa fall.*

(Lika lydande med motion nr 188 i Andra kammaren)

Full änkepension utgår till änka som har barn under 16 år i hemmet samt till änka som fyllt femtio år vid mannens död och varit gift med honom minst 5 år. Barnlös änka under 50 år får viss reduktion. För dem som nu blir änkor är änkepensionen inte inkomstprövad.

Varje änka får sin änkepension utan inkomstprövning under förutsättning att hon blev änka efter den 1 juli 1960. Blev hon änka före detta datum, minskas hennes änkepension om hon har »extra» inkomster utöver denna pension.

Kvinnor som ännu inte är folkpensionärer och som blev änkor före mitten av 1960 drabbas i likhet med alla pensionärer av den omdebatterade höga marginals-katten på inkomster vid sidan av pensionen. I den debatten har det framhållits att många pensionärer gärna vill ha ett deltidsarbete att dryga ut den annars magra hushållsbudgeten med och att därför orimligt höga marginalskatter på folkpensionärers sidoinkomster motverkar denna strävan till aktivitet från pensionärernas sida.

Till skillnad från de vanliga folkpensionärerna drabbas de kvinnor som blev änkor före den 1 juli 1960 — de s. k. övergångsänkorna — av en inkomstprövningseffekt.

För att vara övergångsänka och förbli ekonomiskt tämligen oberörd av denna skatte- och inkomstprövningseffekt bör man ha antingen en relativt stor kapitalinkomst eller förhållandevis hög inkomst av förvärvsarbete. Ytterligare få kvinnor som är övergångsänkor är emellertid i denna förmånliga ekonomiska situation. De flesta är i övre medelåldern och utan någon högre utbildning. För dem återstår på arbetsmarknaden de traditionellt lågavlönade deltidsarbeten som kvinnorna i den åldern för närvarande i det svenska samhället har blivit predestinerade till genom utbildningsväsendets brister under tidigare årtionden i kombination med den då ej ifrågasatta uppdelningen av manliga och kvinnliga roller i arbetsliv och hushåll.

Dessa övergångsänkor har emellertid — till skillnad från kvinnor som blev änkor efter den 1 juli 1960 — ytterst begränsade möjligheter att öka sin inkomst genom förvärvsarbete just på grund av inkomstprövningen. Som åskådningsexempel på vad nuvarande bestämmelser innebär kan näm-

nas att två tvillingsystrar med samma inkomst av förvärvsarbete får olika nettotillskott till den egna budgeten om den ena blev änka 1957 och den andra 1961. För den förstnämnda äger talesättet »att det inte lönar sig att arbeta» en ofta påtaglig realitet. Tillsammans med effekter av de kommunala bostadstilläggen kvarstår en olika behandling från samhällets sida av dessa två änkor.

Övergångsbestämmelser i sociallagstiftningen är oundvikliga men kan utformas på olika sätt. Om man en gång fastställt en övergångsbestämelse som inte gagnar jämlikhet mellan berörda parter bör den ändras. Om ändringen är tekniskt och principiellt mycket enkel, kan den göras utan offentliga utredningar. Så är fallet i fråga om övergångsänkorna. Skjuts reformen på framtiden blir många övergångsänkor folkpensionärer, varför till slut problemet löses av tiden självt. Under denna tidsrymd har emellertid ifrågavarande samhällsgrupp varit utsatt för en orättvis och godtycklig behandling.

Med hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen måtte besluta att inkomstprövningen för
erhållande av änkepension avskaffas även för dem som blev
änkor före den 1 juli 1960.

Stockholm den 20 januari 1970

Hans Lindblad (fp)
